

The Knowledge of Phra Ruang's Proverbs in the half of Century (1960-2013)

Radchadaporn Tantasit

Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University
Pattani Campus 94000, Thailand

*Corresponding author's e-mail: tantasit@gmail.com

Received: March 30, 2019

Revised: November 5, 2020

Accepted: December 5, 2020

กึ่งศตวรรษขององค์ความรู้สุภาชีวิตพระร่วง พ.ศ. 2503-2556

รัชฎาพร ตันทสิทธิ์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี 94000

*อีเมล: tantasit@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปริทัศน์องค์ความรู้สุภาชีวิตพระร่วง ในฐานะวรรณคดีคำสอนสมัยสุโขทัย ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร (documentary research) ใน 4 ประเด็น คือ ที่มาและประวัติผู้แต่งสุภาชีวิตพระร่วง สารและคุณค่าผ่านคำสอน รูปแบบคำประพันธ์ และความสัมพันธ์ระหว่างสุภาชีวิตพระร่วงกับวรรณคดีเรื่องอื่นๆ รวมทั้งภาพสะท้อนสังคม โดยวิเคราะห์ผ่านคำสอนที่ปรากฏ

ผลการศึกษาพบว่า สุภาชีวิตพระร่วงมีที่มาจากคำสอนของพระร่วงที่ทรงใช้สั่งสอนประชาชนในสมัยสุโขทัยมีลักษณะเป็นคำคล้องจอง เป็นวรรณคดีที่มีต้นฉบับวรรณกรรมจำนวน 6 ส่วน ประกอบด้วย ร่ายสุภาชีวิตพระร่วง 2 ส่วน ได้แก่ ฉบับวัดเกาะ และฉบับจารึกวัดพระเชตุพนฯ โคลงสุภาชีวิตพระร่วง สุภาชีวิตคำโคลง ร่ายสุภาชีวิต และกาพย์สุภาชีวิตพระร่วง เนื้อความเริ่มจากการบอกจุดมุ่งหมายการแต่ง ตามด้วยข้อความ สั่งสอนและลงท้ายด้วยการยกย่องผู้ยึดถือหลักปฏิบัติตามคำสอน โดยเนื้อหาที่ปรากฏในคำสอนจะเน้นการดำรงชีวิตในสังคมไทย 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา การปฏิบัติต่อบุคคลต่าง ๆ ตามขนานทางสังคม และการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: กึ่งศตวรรษ, องค์ความรู้, สุภาชีวิตพระร่วง

The Knowledge of Phra Ruang's Proverbs in the half of Century (1960-2013)

Radchadaporn Tantasit

Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University
Pattani Campus 94000, Thailand

*Corresponding author's e-mail: tantasit@gmail.com

Abstract

This documentary research aims to investigate the Phra Ruang Proverbs or 'Suphasit Phra Ruang' in terms of its cognizance as didactic literature in Sukhothai Era. Emphases are placed on four dimensions: historical backgrounds and author biography; essences and didactic values; compositional styles of the 6 pieces and the proverbs' relationships with other literary works; and social reflections through didactics.

The findings indicate that Phra Ruang Proverbs are accumulated from the all Phra Ruang's didactics intended for Sukhothai citizens. This literary work comprises 6 pieces in total. The proverbs were composed in rhyme starting with the compositional purposes, the didactics, and the praises for those who observed the principles. The didactics cover 3 dimensions of harmonious social coexistence: education, interactions with others in different hierarchical statuses, and daily living.

Keywords: Half-century, Cognizance, Phra Ruang Proverbs

บทนำ

สุภาชิตพระร่วงเป็นวรรณกรรมคำสอน (didactic literature) ในสมัยสุโขทัย ถือเป็นยุคสมัยแรกของการสร้างบ้านแปลงเมือง ส่งผลให้เกิดการสร้างสรรคัวรรณกรรม คำสอนขึ้นในยุคสมัยนั้น เพื่อใช้สำหรับอบรมสั่งสอนประชาชนในสังคมให้ทำความดี มีความประพฤติถูกต้อง เหมาะสม สามารถครองตนอยู่ในสังคมร่วมกันได้อย่างสงบสุข วรรณกรรมคำสอนประเภทสุภาชิตจึงเกิดจากการเก็บรวบรวมคำสอนที่มีคุณค่า นำมา เรียงร้อยผูกยัดสัมผัสคล้องจองให้ลื่นไหลน่าอ่าน น่าฟัง โดยไม่ได้แยกหมวดหมู่อย่างมี ระบบที่ชัดเจน สุภาชิตพระร่วงมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “บัญญัติพระร่วง” ซึ่งสาขา ภาษาไทยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กล่าวไว้ในเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาพัฒนาการวรรณคดีไทยว่า พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้นำ ข้อความคำสอนมาจารึกไว้บนแผ่นศิลา แล้วฝังไว้ที่ผนังด้านในหน้าพระเจดีย์องค์เหนือ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และต่อมามีการตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2375” (mahawittayalaisukhothaitammathirat. 1997)

ปัจจุบันพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้นำตัวบทสุภาชิตพระร่วงมาศึกษาใน แง่มุมต่าง ๆ เนื่องจากเป็นวรรณกรรมคำสอนที่ทรงคุณค่า เพราะหากสังคมไทยไร้ซึ่งคำ สอนก็เปรียบเสมือนไร้ซึ่งน้ำทิพย์โสมจิตใจคนไทยเช่นกัน ฉะนั้น ผู้เขียนจึงสนใจ ปริทัศน์วรรณคดีคำสอนสุภาชิตพระร่วง ระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2503 - 2556 เพื่อเป็น การรวบรวมองค์ความรู้สุภาชิตให้มีความสมบูรณ์ ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับสุภาชิต พระร่วง จากนั้นจึงวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ประเด็น คือ ประวัติ สุภาชิตพระร่วง ด้านที่มาและ ผู้แต่ง สารและคุณค่าผ่านคำสอน รูปแบบคำประพันธ์ 6 สำนวน ความสัมพันธ์ระหว่างสุภาชิตพระร่วงกับวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ และภาพ สะท้อนสังคมผ่านคำสอน โดยเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive research)

ประวัติสุภาชิตพระร่วง : วรรณกรรมคำสอนสมัยสุโขทัย

ประวัติด้านที่มา

การศึกษาประวัติหรือภูมิหลังของวรรณคดีถือเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้ศึกษาควรให้ความสำคัญก่อนเริ่มศึกษาประเด็นอื่น ๆ เนื่องจากการศึกษาประวัติของวรรณคดีถือเป็นการปูพื้นฐานเพื่อทำความเข้าใจเรื่องราวและที่มาของวรรณคดีเรื่องนั้น ๆ สำหรับการต่อยอดศึกษาในแง่มุมอื่น ๆ ต่อไป จากการศึกษาพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านศึกษาประวัติวรรณคดีคำสอนสุภาชิตพระร่วงไว้อย่างหลากหลาย เช่น Sinlapakon (1961); Udomphon (2001); Kittiphumchai (1975); Hosamuthaengchat (1965) และ Chaiyanon (2006) โดยกล่าวไว้อย่างสอดคล้องกันว่า สุภาชิตพระร่วง มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “บัญญัติพระร่วง” ซึ่ง sakhawichasinlapasat. (1997) ได้กล่าวไว้ในเอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวรรณคดีไทยว่า คำว่า “สุภาชิต” จัดเป็นวรรณกรรมคำสอน (didactic literature) เกิดจากการเก็บรวบรวมถ้อยคำสอนอันมีคุณค่า โดยไม่นิยมจัดหมวดหมู่หรือแบ่งประเภท ผ่านกลวิธีการเรียงร้อยถ้อยคำยึดโยงสัมผัสให้มีลักษณะที่คล้องจองกัน สอดคล้องกับแนวความคิดของ Koetjaroen (1985) ที่กล่าวว่า สุภาชิตพระร่วงมีลักษณะเดียวกับวรรณกรรมคำสอน หรือธรรมเนียมนิยมของทางยุโรป คือเกิดจากการรวมความคิดของการดำรงชีวิตซึ่งประกอบด้วยการประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสม สุภาชิตพระร่วงจึงจัดเป็นวรรณกรรมคำสอนที่ปรากฏในสมัยสุโขทัย ฉบับที่นำมาตีพิมพ์คัดมาจาก “ประชุมจารึกวัดพระเชตุพนฯ เล่ม 2” สังเกตจากข้อความและถ้อยคำพบว่า เป็นภาษาไทยแท้ ๆ ที่ใช้ถ้อยคำเรียบง่าย ไม่มีคำภาษาต่างประเทศเข้ามาปะปน และดูเหมือนยังไม่มีอิทธิพลจากภาษาอินเดีย เช่น จากคัมภีร์โลกนิติและพระธรรมบทเข้ามาครอบงำ จึงสามารถสันนิษฐานได้ว่าสุภาชิตพระร่วงจัดเป็นภาษาไทยเก่าแก่ที่ติดปากคนไทยสืบมา และกลายรูปตามลักษณะของกวีนิพนธ์แบบต่างๆ ปรากฏแทรกอยู่ในวรรณคดีไทยเรื่องต่างๆ

หากพิจารณาตามรูปของวลี จะเห็นได้ว่าคล้ายคลึงกับจารึกหลักที่ 1 ที่เรียกว่าจารึกพ่อขุนรามคำแหง จึงอาจเป็นไปได้ว่า สุภาชิตพระร่วงหรือบัญญัติพระร่วงนี้ เดิมเป็นพระบรมราโชวาท ซึ่ง พระร่วงเจ้า (พ่อขุนรามคำแหง) ทรงแสดงสั่งสอนประชาชน

ชาวไทย และจากที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้นว่า คำสอนของพระมหากษัตริย์มีความสำคัญอย่างมากในยุคแรกของการสร้างบ้านเมือง เพราะคำสอนดังกล่าวเปรียบเสมือนหลักประพฤติปฏิบัติที่เหล่าบรรดาสมาชิกในสังคมควรยึดถือและปฏิบัติตาม เนื่องจากคำสอนดังกล่าวจะทำให้หน้าที่ควบคุมความประพฤติของคนในสังคมให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ส่งผลให้สังคมมีความสงบร่มเย็น กวีจึงได้นำคำสอนหรือพระบรมราโชวาทเหล่านั้นมาเรียงร้อยให้เป็นวรรณคดีคำสอนขึ้น เพื่อบันทึกเรื่องราวต่างๆ ไว้ให้อยู่คู่กับสังคมไทยสืบไป

Udomphon (2001) และ Chaiyanon (2006) กล่าวไว้เพิ่มเติมว่า สุภาชิตพระร่วงถือเป็นวรรณคดีคำสอนเอกแห่งยุคและโดดเด่นมาทุกสมัย ดังที่ Satawatin (1973) กล่าวว่า ข้าพเจ้าเรียก “ปฐมสุภาชิตแห่งชาติ” เหตุเพราะสุภาชิตพระร่วงเป็นสุภาชิตที่เก่าที่สุดของชาติไทย ได้รับการจดจำมาหลายชั่วอายุคน แล้วเพ็งมาบันทึกไว้เป็นหลักฐานกันครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยกวีสมัยนั้นได้รวบรวมแล้วแต่งเสริมเติมต่อให้ครบถ้วน จากนั้นก็จารึกไว้ที่ผนังวิหารด้านในทางทิศเหนือหน้ามหาเจดีย์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร หรือ วัดโพธิ์ ต่อมาหอสมุดแห่งชาติได้รวบรวมไว้ในหนังสือประชุมจารึกวัดพระเชตุพนฯ

นอกจากนี้ Uthai Chaiyanon (2006) ยังกล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า หากอ่านสุภาชิตพระร่วงในฐานะเป็นสุภาชิตก็จะได้แง่คิดสำหรับดำเนินชีวิต แต่หากอ่านในฐานะที่เป็นวรรณคดีก็จะได้อรรถรสแห่งคำประพันธ์ ได้สัมผัสความงามของภาษา ความคมคายของถ้อยคำและสาระที่ลึกซึ้ง สุภาชิตพระร่วงจึงมีอิทธิพลต่อความคิดของคนไทยเป็นอันมาก เพราะคนในสังคมได้นำมาใช้เป็นคติธรรมในการดำเนินชีวิตจึงทำให้คำสอนแพร่หลายขยายกว้างออกไปและเป็นที่ยอมรับของคนในทุกยุคทุกสมัย นอกจากนี้ยังพบว่า มีการคัดลอกสุภาชิตพระร่วงต่อ ๆ กันมาในลักษณะการประพันธ์แบบร้อยถึง 3 สำนวน แต่สำนวนที่แพร่หลายและรู้จักกันดี รวมทั้งที่มีผู้นำมาศึกษาวิเคราะห์วิจารณ์อย่างกว้างขวางนั้นคือ สำนวนของฉบับจารึกที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

สุภาสิตพระร่วงจึงจัดเป็นวรรณกรรมคำสอนยุคแรก ๆ ที่ปรากฏมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ซึ่งถือเป็นหนึ่งในวรรณคดีชิ้นสำคัญของยุคสมัย ทว่าเป็นวรรณกรรมที่รวบรวมคำสั่งสอนต่างๆ มาเรียงร้อยเป็นชุดคำสอนที่มีสัมผัสคล้องจอง ส่งผลให้ผู้อ่านสามารถจดจำคำสอนได้ง่ายมากยิ่งขึ้น โดยนักวิชาการเชื่อว่าเป็นคำสอนของพระร่วงเจ้าที่ใช้ในการสั่งสอนประชาชนของพระองค์ในยุคสมัยนั้น ซึ่งเป็นเพียงข้อสันนิษฐานที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ เนื่องจากวรรณคดีสุภาสิตพระร่วงยังคงมีประเด็นที่ยากต่อการหาข้อยุติเกี่ยวกับผู้แต่งจึงยากแก่การจัดยุคสมัยของวรรณคดีเช่นกัน ผู้เขียนมีความเห็นไม่ต่างกับนักวิชาการท่านอื่นๆ เนื่องจากสังคมไทยในสมัยสุโขทัยตกอยู่ในยุค “บุกเบิก” ความเป็นชาติไทย พระมหากษัตริย์ทรงเผชิญกับปัญหาการสร้างความมั่นคงและความเป็นปึกแผ่นของชาติ และในที่สุดก็ทรงประสบความสำเร็จโดยเฉพาะในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช อาณาจักรสุโขทัยมีความมั่นคงและมีอำนาจอิทธิพลแผ่ไพศาล พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงริเริ่มสร้างสรรค์ปูพื้นฐานทางอารยธรรมไทยให้แก่ชาติสังเกตได้จากที่พระองค์ทรงประดิษฐ์อักษรไทยและมุ่งสร้างศิลาจารึกเพื่อบันทึกเหตุการณ์สำคัญในยุคสมัยไม่ว่าจะเป็นด้านการรบ หรือการสร้างศาสนาสถานก็ตาม จึงทำให้สังคมไทยในยุคสมัยนั้นจำเป็นต้องมีการจัดระเบียบการดำเนินชีวิต เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติทางสังคมอันนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยจึงเป็นเหตุให้เกิดวรรณกรรมที่มีเนื้อหาในเชิงปรัชญาหรือคำสอน เพื่อเป็นระเบียบแบบแผนให้ประชาชนยึดถือและปฏิบัติตาม สภาพสังคมสมัยสุโขทัยตามที่กล่าวมาข้างต้นจึงเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนวรรณกรรมในยุคสมัยนั้นให้ผู้อ่านตระหนักรู้เสมอว่าวรรณกรรมไม่สามารถแยกออกจากสภาพสังคมได้อย่างชัดเจน ดังนั้น การศึกษาวรรณคดีจึงจำเป็นต้องศึกษาสภาพสังคมด้วยโดยมีอาจปฏิเสธได้ เพราะสภาพสังคมจะทำหน้าที่สนับสนุนความเป็นไปในวรรณคดีได้อย่างสมเหตุสมผล

Phinitphuwadon (1982) กล่าวว่าสุภาสิตพระร่วงเริ่มต้นด้วยการบอกจุดมุ่งหมายที่แต่ง ทำนองพูดไปในแบบที่ว่า ผู้รวบรวมสุภาสิตกล่าวถึงพระร่วงซึ่งทรงเป็นเจ้าของภาสิตว่าทรงมีความมุ่งหมายอย่างไรที่ทรงพระราชนิพนธ์สุภาสิตพระร่วงขึ้น

จากนั้นเป็นเนื้อความสั่งสอนไปตลอดทั้งเรื่อง และลงท้ายด้วยการยกย่องผู้ที่ยึดหลักในการประพฤติปฏิบัติตัวจากสุภาสิตพระร่วง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเชิญชวนให้ประชาชนทั้งหลายสนใจ และใช้วิจารณ์ญาณตัดสินหลักคำสอนจนเห็นว่าดีแล้วจึงยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ จากการศึกษาสุภาสิตพระร่วงทั้งจากเอกสารและตำราต่าง ๆ ไม่มีนักวิชาการท่านใดเสนอความรู้เกี่ยวกับการลำดับเรื่องของสุภาสิตพระร่วงไว้ชัดเจน อย่างอาจารย์สิทธิฯ ซึ่งถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวรรณกรรมสุภาสิต

ประวัติด้านผู้แต่ง

Udomphon (2001) สันนิษฐานว่าพ่อขุนรามคำแหงเป็นผู้แต่งสุภาสิตพระร่วง ซึ่งมีประเด็นเพิ่มเติมพอให้อ่านได้พิจารณาเมื่อ Komutdaeng (1996) และ Phinitphuwadon (1982) กล่าวไว้ป้องกันว่า ด้วยเหตุที่สุภาสิตพระร่วงเป็นวรรณกรรมประเภทคำสอนจึงมักเกิดขึ้นจากการรวบรวมจากแหล่งต่างๆ จึงยากที่หาผู้แต่ง แต่มีผู้สันนิษฐานไว้หลายท่านดังนี้

Phraworawetphisit (1991) สันนิษฐานไว้ในหนังสือ “วรรณคดีไทย” ว่าสุภาสิตพระร่วงน่าจะเป็นของพ่อขุนรามคำแหง โดยพิจารณาจากบุคลิกลักษณะของพ่อขุนรามคำแหงและพิจารณา เปรียบเทียบถ้อยคำสำนวนในสุภาสิตพระร่วงกับศิลาจารึกสุโขทัย หลักที่ 1 พบว่าพ่อขุนรามคำแหงได้เสด็จประทับบนพระแท่นมนังคศิลาอาสน์ สั่งสอนพลเมืองในวันที่ไม่ใช่วันธรรมสวนะ ด้วยโวหารที่คล้ายคลึงกับโวหารในศิลาจารึก หลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหง กล่าวคือ เป็นกลอนสั้นๆ และกินใจความ ใช้ถ้อยคำเป็นคำไทยพื้นๆ แบบเดียวกับศิลาจารึกหลักที่ 1

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสันนิษฐานว่าสุภาสิตพระร่วงเริ่มมีการรวบรวมขึ้นในสมัยพระเจ้ารามคำแหงแต่คงไม่ใช่ของคนๆ เดียวแต่ง คงแต่งกันหลายๆ คนและไม่เสร็จในคราวเดียวแต่เพิ่มเติมกันหลายชุด จึงมีข้อความซ้ำกันอยู่บ้าง

Krasaesin (1960) สันนิษฐานไว้ในหนังสือ “กวีโวหารโบราณคดี” ว่าสุภาสิตพระร่วงน่าจะแต่งขึ้นในสมัยพญาลิไท เนื่องจากพญาลิไททรงเชี่ยวชาญในทาง

พระพุทธศาสนาและยังทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง “ไตรภูมิพระร่วง” ขึ้นด้วย จึงไม่เป็นการเหลือวิสัยที่จะทรงพระราชนิพนธ์สุภาสิตพระร่วงขึ้นอีก นอกจากนี้ Kromsinlapakon (1961) กล่าวไว้ในหนังสือเที่ยวเมืองพระร่วงเพิ่มเติมว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวตรัสไว้ในหนังสือปลุกใจเสือป่าว่าเป็นสุภาสิตของพระร่วง พ่อขุน-รามคำแหง แต่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงเขียนไว้ในคำปรารภหนังสือสุภาสิต ทุกคำสอนบุตรและคำนำหนังสือไตรภูมิพระร่วงว่าเป็นสุภาสิตที่คนภายหลังได้แต่งเป็นสำนวนใหม่เสียแล้ว Phinitphuwadon (1982) แสดงความเห็นเพิ่มเติมในประเด็นที่เกี่ยวกับผู้แต่งและสมัยที่แต่งว่าบางส่วนก็ว่าพระยาสิทธิบางส่วนก็ว่าพ่อขุนรามคำแหง และบางส่วนก็ว่ามีผู้แต่งหลายคน โดยที่ไม่ทราบแน่นอนว่าเป็นท่านใด ส่วนด้านสมัยที่แต่งนั้น บางความเห็นก็ว่าแต่งในสมัยพ่อขุนรามคำแหง และเป็นพระราชนิพนธ์ของพระองค์เอง บางความเห็นก็ว่าแต่งในสมัยพ่อขุนรามคำแหง โดยที่อาจจะไม่ใช่บทพระ-ราชนิพนธ์ บางความเห็นก็ว่ารวบรวมขึ้นในสมัยพ่อขุนรามคำแหงและมีผู้รวบรวมหลายคน บางความเห็นก็ว่าพระยาสิทธิทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นในรัชสมัยของพระองค์เอง นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่ามีคนในยุคหลังแต่งสุภาสิตพระร่วงขึ้น

laosunton (1985) ศึกษาสุภาสิตพระร่วงในเชิงประวัติด้านผู้แต่งและแสดงความคิดเห็นว่าสุภาสิตพระร่วงควรเป็นพระราชนิพนธ์อีกเรื่องหนึ่งของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส มิใช่ของพระร่วง มีการศึกษาข้อมูลเพื่อสนับสนุนความคิดว่าวรรณคดีสุภาสิต พระร่วงไม่ปรากฏนามผู้นิพนธ์ และในชื่อเรื่องมีคำว่า “พระร่วง” อยู่ด้วย จึงเป็นเหตุให้นักศึกษาวรรณคดีส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นพระราชนิพนธ์ของพระร่วง และในหนังสือประวัติวรรณคดีไทยโดยทั่วๆ ไปแล้วจัดวรรณคดีเรื่องนี้อยู่ในสมัยสุโขทัย เพราะถือว่าเป็นคำสอนของพระร่วง มตินี้จึงเป็นที่ยอมรับกันมา แต่วรรณคดีสมัยสุโขทัยแต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทร้อยแก้ว บางครั้งอาจมีสัมผัสคล้องจองกันบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ สุภาสิตพระร่วงแต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทร้อยที่มีลักษณะถูกต้องตามฉันทลักษณ์ทุกประการ ดังนั้น ในสมัยหลังนักศึกษาวรรณคดีจึงเริ่ม

ให้ความสนใจและตั้งข้อเกตุว่าวรรณคดีเรื่องนี้อาจไม่ได้แต่งในสมัยสุโขทัย แต่ก็มีสามารถระบุสมัยที่แต่งได้

สุภาชิตพระร่วงแต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทร่ายสุภาพดำเนินตามฉันทลักษณ์อย่างเคร่งครัด ทั้งในเรื่องจำนวนคำในวรรค วรรคหนึ่งมีจำนวนคำ 5 หรือ 6 คำ โดยประมาณ สัมผัสก็เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เมื่อเทียบกับลิลิตพระลอ วรรณคดีในสมัยอยุธยาตอนต้นซึ่งอยู่ในหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างการเปลี่ยนจากโคลงตัน ร่ายตันมาเป็นโคลงสองสุภาพ ร่ายสุภาพ ฉันทลักษณ์ยังไม่เคร่งครัด จำนวนคำในวรรคหนึ่งของร่ายสุภาพอาจมี 7-10 คำ ดังนั้น แนวคิดที่คิดว่าสุภาชิตพระร่วงแต่งก่อนลิลิตพระลอ โดยพิจารณาจากฉันทลักษณ์นั้นจึงไม่น่าจะเป็นไปได้ ความคิดที่ว่า สุภาชิตพระร่วง เป็นพระราชนิพนธ์ของพระร่วงโดยอาศัยคำว่า “พระร่วง” เป็นชื่ออ้างนั้น ดูจะเป็นการรวบรัดพอควร เพราะในวรรณคดีเรื่องอื่นๆ ที่มีคำว่า “พระร่วง” อยู่ในชื่อเรื่องด้วยก็ไม่จำเป็นต้องเป็นพระราชนิพนธ์ของพระร่วงเสมอไป ดังเช่น ประดิษฐ์พระร่วง พระราชนิพนธ์ของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พ.ศ. 2297-2298 ประดิษฐ์พระร่วงเป็นพระราชนิพนธ์เรื่องท้ายสุดของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ก่อนหน้านั้นมีโคลงชะลอพระพุทไธยาสน์ วัดป่าโมก โคลงพาสสอนน้อง โคลงทศรสสอนพระราม โคลงราชสวัสดิ์ และโคลงราชานุวรรต ก็มีการ อ้างถึงพระร่วงดังนี้

...แต่งไว้ให้โลกยลล้วนสอนสัตว์ จงจำเรียวเจริญสวัสดิ
คำเช่า เปนเฉลิมเจิมภูมัยมโกลย บรมครูชูภาพเท้า
สุขชั้นอนันตคุณ พระร่วงล่วงโลกยล้ำคำสอน สัตว
รากรนรกราบเกล้า จำบทพจรศกลอน เสวยสรวรรค
สรรพสุขเท้า โมกขม้วนควรแสงมฤตฺรศพนารถไว้
เปนเฉลิม ตรีภพจบสกลเจิมแจ่มหล้า ธรรมสารท
อาทิกุณเฒติมผดุงโลกย สุราผลนแดนฟ้า เฟื่องฟุ้ง
คั่งสรวรรค์

เพราะฉะนั้น การที่มีคำว่า “พระร่วง” อยู่ในชื่อเรื่องนั้นจึงไม่จำเป็นต้องเป็นพระราชนิพนธ์ของพระร่วงแห่งกรุงสุโขทัยเสมอไป นอกจากนี้ ยังมีข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับฉันทลักษณ์ว่าสุภาสิตพระร่วงน่าจะแต่งในสมัยที่ได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ของฉันทลักษณ์อย่างเคร่งครัดแล้ว มิใช่อยู่ในสมัยต้นๆ ดังที่เคยเข้าใจกัน Koetjaroen (1985) กล่าวว่า การศึกษาวิเคราะห์สมัยที่แต่งและประวัติผู้แต่งสุภาสิตพระร่วง ยังไม่ได้ข้อมูลที่แน่ชัด บรรดานักวรรณคดีทั้งหลายได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสุภาสิต พระร่วงว่าเป็นพระราชนิพนธ์ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชบ้าง หรือเกิดจากการรวบรวมเอาคำสอนเก่า มาตั้งขึ้นใหม่ในสมัยอยุธยา แล้วใช้คำว่าพระร่วงนำหน้าขยายความให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์และน่าเชื่อถือดังวาทะสิทธิ์ของพระร่วงตามตำนานบ้าง ในที่สุดก็ยังไม่มีการสรุปว่าใครคือผู้แต่งสุภาสิตพระร่วงและแต่งในสมัยใด Chaianon (2006), Udomphon (2001) มีความเห็นพ้องกันว่า สุภาสิตพระร่วงมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สั่งสอนประชาชน ซึ่งต่างกับ Komutdaeng (1996) ที่กล่าวว่าสุภาสิตพระร่วงเขียนขึ้นเพื่อมีจุดหมายที่จะสั่งสอนจริยศาสตร์ จัดเป็นวรรณคดีคำสอน (didactic literature) คือ หลักธรรมทางพุทธศาสนา เป็นคำสอนใจที่ดียังมีใจความลึกซึ้งเป็นคติธรรมชาวไทยยึดถือปฏิบัติ และสั่งสอนต่อๆ กันมาจนทุกวันนี้

ประเด็นปัญหาหาเรื่องผู้แต่งยังคงเป็นประเด็นที่พูดกันต่อไปโดยไม่รู้จัก ขึ้นอยู่กับเหตุผลที่แต่ละบุคคลจะนำมาสนับสนุน ซึ่งจะตอบให้ชัดเจนว่าเป็นพระราชนิพนธ์ของพระร่วงเจ้า หรือ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นมิใช่พระราชนิพนธ์ของพระร่วงแต่อย่างใด ตามความเห็นของผู้เขียนแล้ว ประเด็นดังกล่าวไม่สามารถยืนยันผู้แต่งได้อย่างชัดเจน เนื่องจากไม่มีหลักฐานที่ปรากฏให้ประจักษ์อย่างแน่ชัดว่าเป็นของพระองค์ใด หากแต่ยังคงเป็นหน้าที่ของผู้รู้หรือนักวิชาการที่จะทำหน้าที่ในการศึกษาและแสดงแง่คิดต่างๆ ตามความอหังการของนักวิชาการแต่ละท่าน ดังนั้น ในฐานะผู้อ่านจึงทำได้เพียงการพิจารณาไตร่ตรองตามความคิดเห็นของนักวิชาการแต่ละท่านว่าเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดีเนื่องจากทำให้เกิดกิจกรรมในแวดวงวิชาการขึ้นและถือเป็น การเปิดโอกาส เปิดพื้นที่วิชาการให้ผู้อ่านได้มีพื้นที่แสดงความคิดโดยอาศัยกรอบความคิดที่ผู้รู้ได้ศึกษาไว้เป็น

แนวทางการแสดงความเห็น จากประเด็นดังกล่าวผู้เขียนมีความเห็นตรงกับ Nanakhon (1985) ที่ว่าเดิมสุภาษิตพระร่วงอาจเป็นคำสุภาษิตที่คนไทยใช้กันอยู่ทั่วไป แล้วมารวบรวมขึ้นให้อยู่ด้วยกันเป็นเรื่องราว จากนั้นจึงตั้งชื่อเป็น “สุภาษิตพระร่วง” และมีคนไปจับเอาความตอนแรกของสุภาษิตที่เขียนว่า “ปางสมเด็จพระร่วงเจ้า” แล้วบอกว่าพระองค์แต่ง หากลองดูความต่อไปที่ว่า

“ปางสมเด็จพระร่วงเจ้า ฝ่าแผ่นดินภพสุโขทัย
มลักเห็นในอนาคต จึงผายพจนประภาษ”

(Kittiphumchai; 1975)

“จึงผายพจนประภาษ” แปลว่า “พูด” ไม่ใช่ “แต่ง” ดังนั้นจึงอาจสันนิษฐานได้ว่า พระร่วงอาจพูดสั่งสอนไว้ แล้วมีผู้จดจำต่อๆ กันมาจึงนำมาผูกโยงกับคำสอนอื่น ๆ และรวบรวมขึ้นเป็นคำสอนของพระร่วง

ทางเลือกการศึกษาระและคุณค่าผ่านคำสอน

หนังสือฉบับหอสมุดแห่งชาติและกรมศิลปากรยกตัวบทสุภาษิตพระร่วงที่แต่งเป็นรายสุภาพให้ผู้สนใจได้ศึกษาโดยไม่มีคำอธิบายรายคำสอนประกอบไว้ ต่างกับ Uthai Chaiyanon, Eakkarat Udomphon และ Chuea Satawatin ที่อธิบายขยายความคำสอนประกอบ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึงคำสอนเหล่านั้นมากขึ้น ดังตัวอย่าง “เมื่อน้อยให้เรียนวิชา” Udomphon (2001) อธิบายว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาคน คนจะพัฒนาได้ง่ายต้องเริ่มตั้งแต่ยังเล็กๆ เมื่ออายุน้อยจึงควรศึกษาหาความรู้เสมอ จะได้เป็นคนคิดเป็น ทำเป็น เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขตลอดไป เติบใหญ่จะได้มีอาชีพเลี้ยงตน พึ่งตนได้ ช่วยเหลือสังคมได้ Chaiyanon (2006) อธิบายว่าทำอะไรทำให้เหมาะสมกับวัย จึงจะสำเร็จประโยชน์มีความเจริญรุ่งเรือง เมื่อยังอยู่ในวัยเด็ก ซึ่งยังไม่มีภาระต้องรับผิดชอบอะไร มีเวลามากกว่าวัยอื่น เหมาะที่จะแสวงหาความรู้ใส่ตนเอาไว้ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตประกอบกิจการงาน อาชีพเลี้ยงตน พึ่งตนเองได้ช่วยเหลือสังคมได้ไม่ขัดสน Satawatin (1973) อธิบายว่าเมื่อยังอยู่ใน

วัยอ่อน ย่อมยังทำงานไม่ได้ผลเพราะกำลังยังน้อย จึงเป็นเวลาเหมาะที่จะเรียนวิชาหาความรู้ไว้ก่อน วิชาเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำงานเมื่อเป็นผู้ใหญ่ Komutdaeng (1996) เริ่มอธิบายคำสอนตั้งแต่ “เอาแต่ชอบเสียผิด” ซึ่งข้ามไปประมาณ 5 วรคดังนี้

	เมื่อน้อยให้เรียนวิชา
ให้หาสินเมื่อใหญ่	อย่าไฝเอาทรัพย์ท่าน
อย่าริระรานแก่ความ	ประพุดิตามบุรพระบอบ
เอาแต่ชอบเสียผิด	

(Kittiphumchai; 1975)

สังเกตเห็นได้ชัดเจนว่าการอธิบายความหมายของนักวิชาการทั้ง 3 ท่านที่ได้กล่าวมาจะแตกต่างกันเพียงการใช้ภาษาและการให้เหตุผลเท่านั้น ซึ่งไม่ว่าจะอธิบายด้วยข้อความขนาดสั้นหรือยาว แต่มีใจความสำคัญตรงกัน คือการสั่งสอนให้เด็กขยันเรียนหนังสือเมื่อยังเด็ก โดยให้เหตุผลว่าหากโตขึ้นจะไม่มีเวลาที่จะหาความรู้เพราะจะทำให้เราเป็นคนเก่งพร้อมที่จะทำงานและช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมได้ในเวลาต่อไป

จากการศึกษาการอธิบายขยายความคำสอนพบว่า นักวิชาการบางท่านได้มีการจัดแบ่งวรรคในการอธิบายคำสอนไว้ต่างกัน เอกรัตน อุดมพร และ อุทัย ไชยานนท์ จัดแบ่งวรรคตรงกัน รวมทั้งสิ้น 154 คำสอน ตัวอย่างเช่น เมื่อน้อยให้เรียนวิชา ให้หาสินเมื่อใหญ่ อย่าไฝเอาทรัพย์ท่าน อย่าริรายแก่ความ ประพุดิตามบุรพระบอบ อย่าเอาแต่ชอบเสียผิดอย่ากอปรกิจเป็นพาล อย่าอวดหาญแก่เพื่อน เข้าเถื่อนอย่าสืมพริ้ว และหน้าศีกอย่านอนใจ ต่างกับการจัดแบ่งวรรคในหนังสือเก่าของ กำธร กิตติภูมิชัย พ.ศ. 2518 เพียงบางวรรคเท่านั้น เช่น ในวรรคแรก เอกรัตน อุดมพร และ อุทัย ไชยานนท์ จัดให้ “เมื่อน้อยให้เรียนวิชา” และ “ให้หาสินเมื่อใหญ่” อยู่คนละวรรคกัน คือเป็น 2 คำสอน แต่ กำธร กิตติภูมิชัย รวมให้เป็นคำสอนเดียวกัน ตัวอย่างเช่น เ อ ก รัตน อุดมพร และ อุทัย ไชยานนท์ “เมื่อน้อยให้เรียนวิชา” “ให้หาสินเมื่อใหญ่” กำธร

กิตติภูมิชัย จะแบ่งวรรคดังนี้ “เมื่อน้อยให้เรียนวิชา ให้หาสินเมื่อใหญ่” หากมีคำสอนใดตรงกับโคลงโลกนิติ กำนธ กิตติภูมิชัยก็ยกโคลงนิติมาประกอบด้วยดังนี้ “เมื่อน้อยให้เรียนวิชา ให้หาสินเมื่อใหญ่” คนเราจำทำสิ่งใดต้องให้เหมาะสมกับวัยจึงจะดี วัยเด็กเป็นวัยที่ควรเฝ้าศึกษาหาความรู้ใส่ตน เพราะวัยนี้เป็นวัยว่างไม่มีภาระผูกพันมากจึงหาความรู้ได้เต็มที่เมื่อโตขึ้นจะได้นำความรู้ที่สะสมไว้นั้นมาประกอบอาชีพ ก็จะสามารถหาทรัพย์สินได้มากกว่าคนที่ขึ้นมาโดยไม่มีความรู้ โลกนิตีก็ก้าวไวว่า

ปาน้อยสำเหนียกรู้	เรียนคุณ
ครั้นใหญ่ย่อมหาทุน	ทรัพย์ไว้
เมืองกลางแก่แสงบุญ	นำชอบ
ยามห่อมหำไธได้	แต่ล้วนอนิจจัง

จากการศึกษา 13 คำสอนที่ เอกรัตน์ อุดมพร, อุทัย ไชยานนท์ และกำธ กิตติภูมิชัย จัดวรรคไว้ต่างกัน ซึ่งจะยกตัวอย่างให้พเห็นความแตกต่างดังนี้

เอกรัตน์ อุดมพร และ อุทัย ไชยานนท์	กำธ กิตติภูมิชัย
1. เมื่อน้อยให้เรียนวิชา 2. ให้หาสินเมื่อใหญ่	1. เมื่อน้อยให้เรียนวิชา ให้หาสินเมื่อใหญ่
11. ไปเรือนท่านอย่างนังนาน 12. การเรือนตนเร่งคิด	10.ไปเรือนท่านอย่างนังนาน การเรือนตนเร่งคิด
18. อย่าโดยคำคนพลอด 19. เซ็นเรือทอดทางถนน	16. อย่าโดยคำคนพลอด เซ็นเรือทอดทางถนน
29. ที่สุมเสื่อจงประหยัด 30. จงเร่งระมัดพิณไฟ	26. ที่สุมเสื่อจงประหยัด จงเร่งระมัดพิณไฟ
35. ที่ขวากหนามอย่างเสียเกลือก 36. ทำรั้วเรียกไว้กับตน	31. ที่ขวากหนามอย่างเสียเกลือก ทำรั้วเรียกไว้กับตน

นอกจากการจัดแบ่งวรรคอธิบายที่ต่างกันแล้วยังไม่พบความหมายที่ต่างกัน หากแต่ใช้ภาษาและถ้อยคำที่แตกต่างกันบ้างแต่ใจความสำคัญของคำสอนก็รักษาความเดิมไว้ Komutdaeng (1996) สรุปสาระสำคัญของคำสอนในสุภาสิตพระร่วง คือ เน้นให้เห็นความสำคัญของการศึกษา เช่น เมื่อน้อยให้เรียนวิชา ให้หาสินเมื่อใหญ่ มิตรและการผูกมิตร เช่น อย่าอวดหาญแก่เพื่อน ปลุกไมตรีอย่ารู้ร้าง สร้างกุศลอย่ารู้โรย ความมีสัมมาคารวะ เป็นคำสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนต่อผู้ใหญ่หรือผู้มีพระคุณ เช่น อย่าขัดแย้งผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าสั่งจงจำความ อย่าออกก้างขุนนาง เป็นต้น ความรอบคอบ สอนให้เป็นผู้ไม่ประมาท เช่น เข้าเถื่อนอย่าลืมพริ้ว หน้าศึกอย่านอนใจ คนรักอย่าวางใจ การดำรงชีวิต คำสอนในสุภาสิตพระร่วงส่วนใหญ่มักเน้นการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น อย่าไฝเอาทรัพย์ท่าน อย่าริรานแก่ความ อย่าเอาแต่เสียผิด ไปเรือท่านอย่านั่งนาน เป็นต้น พุทธศาสนา เช่น อย่าประกอบกิจเป็นพาล คิดทุกข์ในสงสาร ปางมีขอบท่านช่วย ปางป่วยท่านชิงชัง ความเชื่อทางไสยศาสตร์ เช่น อย่าปองเรียนอาถรรพ์ พลันฉิบหายวายวัน เป็นต้น

นอกจากนี้ Chaianon (2006) และ Phinitphuwadon (1982) ใช้เกณฑ์การแบ่งคุณค่าสุภาสิตพระร่วงที่ต่างกัน อุทัย ไชยานนท์ แบ่งคุณค่าเป็น 5 ประการ ด้านอักษรศาสตร์ ความว่า สุภาสิตพระร่วงใช้คำง่าย ตรงไปตรงมา สั้น กระชับรัด มีสัมผัสคล้องจอง ทำให้จำง่าย ด้านการปกครอง แสดงให้เห็นถึงการปกครองสมัยสุโขทัยที่กษัตริย์ทรงสั่งสอนประชาชนของพระองค์ด้วยพระองค์เอง ด้านศาสนา ให้คติธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาอยู่ด้วยไม่น้อย แสดงถึงความเข้าใจในธรรมของพระมหากษัตริย์สมัยสุโขทัยเป็นอย่างดีขึ้น สามารถกลั่นออกมาเป็นคำสอนง่าย ๆ สำหรับใช้สอนประชาชน ด้านสังคม ได้แสดงให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่และค่านิยมสมัยสุโขทัย เช่น ค่านิยมยกย่องการแสวงหาความรู้ การขยันทำมาหากิน การยกย่องความซื่อสัตย์ เป็นต้น ด้านวัฒนธรรมประเพณี ให้รู้จักความเป็นผู้น้อยผู้ใหญ่ ให้รู้จักที่ต่ำที่สูง เช่น คนที่เป็นผู้น้อยก็ไม่ควรนั่งชิดผู้ใหญ่ และควรนอนบ้นอมต่อผู้ใหญ่ สิทธา พินิจภูวดล แบ่งคุณค่าออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านสาระคำสอน แบ่งเป็นคำสอนที่เกี่ยวกับ

วิชาความรู้ มิตรและการผูกมิตร การปฏิบัติตนต่อบุคคลประเภทต่างๆ รู้จักรักชาติตัวให้ พันภัย สอนให้รอบคอบและด้านการใช้คำในการสอน สุภาชิตพระร่วงสอนอย่าง ตรงไปตรงมา คือ “ห้าม” หรือ “แนะนำ” โดยตรง ใช้ถ้อยคำกะทัดรัด จึงง่ายต่อการ จดจำ ส่วนใหญ่แต่ละวรรคจะสอนเพียงเรื่องเดียว และจบความลงในวรรคเดียว มี ลักษณะเหมือนคำพังเพยหรือภาษิต ซึ่งมีลักษณะการใช้คำปฏิเสธ “อย่า” เช่น “อย่า อวดหาญแก่เพื่อน” ใช้คำว่า “ให้ ฟัง จัง และ จง” เป็นคำสอนเชิงแนะนำ เช่น “เมื่อน้อยให้เรียนวิชา” “โทษคนอื่นฟังรู้” “คิดแล้วจึงเจรจา” และ “ที่ทับจงมีไฟ ที่ไปจงมี เพื่อน” ใช้คำแบบประโยคคำสั่ง วางกริยาไว้ต้นวรรค เช่น “เร่งระมัดฟันไฟ”

ดังที่กล่าวมาข้างต้น การศึกษาความหมายคำสอนของนักวิชาการแต่ละท่าน นั้นมีลักษณะเหมือนและแตกต่างกัน บ้างอธิบายคำสอนไว้ค่อนข้างละเอียดพร้อมทั้ง ยกตัวอย่างประกอบ บ้างก็อธิบายเฉพาะในส่วนที่เป็นใจความสำคัญของคำสอน ผู้เขียน มองว่าคำสอนที่ปรากฏในสุภาชิตพระร่วงไม่ว่าจะสำนวนใด ย่อมมีคุณค่าเท่าเทียมกัน เพราะหากผู้อ่านไม่ซึมซับหรือไม่นำมาปฏิบัติตามคำสอนก็ยังคงเป็นคำสอนเท่านั้น ดังนั้น สิ่งสำคัญของการศึกษาสุภาชิตพระร่วงควรอยู่ที่การให้คุณค่าและความตระหนัก ของผู้อ่าน ตระหนักและนำมาปฏิบัติตาม คำสอนน่าจะทวีคุณค่าในเชิงประจักษ์มาก ขึ้น คำสอนที่ปรากฏในสุภาชิตพระร่วงทำหน้าที่เสมือนกฎหมายที่มีไว้ควบคุมความ ประพฤติของคนในสังคมและเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตให้แก่ประชาชนในสังคมได้ ประพฤติและปฏิบัติตามเพื่อความสงบสุขของสังคม ดังนั้น สังคมสุขทัยในยุคสมัยของ พระร่วงเจ้าจึงมีความแต่สงบเรียบร้อย เนื่องจากปรากฏวรรณกรรมปรัชญาหรือคำสอน ต่างๆ ขึ้น เพื่อเป็นเครื่องบ่มเพาะจิตใจของคนในสังคมให้เลือกประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม

สุภาชิตพระร่วง : วรรณกรรมคำสอน 6 สำนวน

สุภาชิตพระร่วงเป็นวรรณกรรมคำสอนทรงคุณค่าอยู่เหนือจิตใจคนในสังคม จึงมีสำนวนหลากหลายสำนวนที่คัดลอกต่อ ๆ กันมา เพื่อการสั่งสอนประชาชนในสังคม ให้ประพฤติปฏิบัติดี Phuengket (2006) ศึกษาสุภาชิตพระร่วงทั้ง 6 สำนวนที่กรม วิชาการสถาบันภาษาไทยได้รวบรวมไว้ในหนังสือชุดวรรณกรรมและคำสอนเรื่อง

ประชุมสุภาสิตพระร่วง อัมพา พึ่งเกตุ อธิบายรายละเอียดสุภาสิตพระร่วงแต่ละสำนวนไว้ดังนี้

รายสุภาสิตพระร่วง ฉบับจารึกวัดพระเชตุพนฯ พระราชนิพนธ์ในพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส สำนวนนี้เป็นที่รู้จักกันดีเพราะเป็นส่วนหนึ่งในหนังสือเรียนและค่อนข้างจะคุ้นหูบุคคลทั่วไปเนื้อความเริ่มด้วยการบอกความมุ่งหมายของผู้แต่ง จากนั้นก็เป็นข้อความสั่งสอนด้านต่าง ๆ เช่น สอนให้ศึกษาหาความรู้ สอนในเรื่องการวางตัว สอนให้มีความจงรักภักดี สอนไม่ให้ประมาท เป็นต้น และจบด้วยโคลง 2 ท่อนว่า

โดยอรรธอันถ่องถ้วน แดงเลศเหตุล้วน
เลิศอ้างทางธรรม แลนา

โคลงประดิษฐ์พระร่วง พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ มาจากสมุดไทยดำ เรื่องโคลงชะลอพระพุทไธยาสน์วัดป่าโมกข์ Koetjaroen (1985) ให้เหตุผลสนับสนุนจากหลักฐานยืนยันว่า โคลงประดิษฐ์พระร่วง โคลงพาสีสอนน้อง โคลงทศรถสอนพระราม โคลงราชสวัสดิ์ และโคลงราชनुวัต เป็นพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เช่นเดียวกับโคลงชะลอพระพุทไธยาสน์วัดป่าโมกข์ ดังที่ปรากฏหลักฐานในสมุดข่อย เนื้อหาเป็นไปเช่นเดียวกับสุภาสิตพระร่วงสำนวนอื่นๆ คือการนำสุภาสิตพระร่วงที่มีอยู่เดิมที่ถ่ายทอดกันสืบมาผนวกกับสุภาสิตต่างๆ ที่พระองค์ทรงรวบรวมไว้ ทรงพระราชนิพนธ์เป็นคำโคลง และทรงอารัมภบทถึงพระราชประสงค์ไว้ในบทเริ่ม จากนั้นทรงบรรยายถึงสุภาสิตซึ่งเป็นคำสอน ที่ทรงรวบรวมไว้เกี่ยวกับศีลธรรมและจริยธรรมที่พึงประพฤติปฏิบัติตามวาระโอกาส บทพระราชนิพนธ์โคลงประดิษฐ์พระร่วงมีความยาวทั้งสิ้น 54 บท ทรงรวมข้อคำสอนที่สำคัญไว้ในบทเดียวกันได้อย่างกระชับความ

รายสุภาสิตพระร่วง ฉบับวัดเกาะ หรือมีชื่อเรียกว่า “สุภาสิตพระร่วงคัมภีร์สอง” พิมพ์ที่โรงพิมพ์เกาะราชบุรุษเจริญวัดเกาะ เนื้อความในรายสุภาสิตพระร่วงสำนวนนี้ส่วนใหญ่ใกล้เคียงกับรายสุภาสิตพระร่วง ฉบับวัดพระเชตุพนฯ ผิดเพี้ยนเพียง

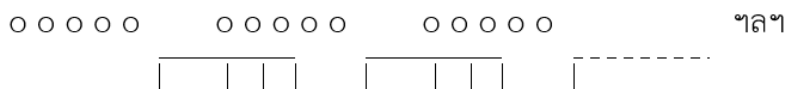
เล็กน้อย เนื่องด้วยจำและจดจากรักไว้ จากนั้นจึงถ่ายทอดด้วยมุขปาฐะ คำก็อาจตกหล่นหรือมีการเสริมขึ้นเพื่อให้จำง่าย แต่ยังคงสาระสำคัญของสุภาษิตพระร่วงไว้ เนื้อความยังคงเป็นหลักคำสอนเหมือนสำนวนอื่นๆ และจบด้วยการย้ำความซ้ำให้เห็นว่าผู้ที่ปฏิบัติตามคำสอนคำแนะนำจะได้รับความสุขเป็นรางวัลชีวิต

สุภาษิตคำโคลง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีบทพระราชนิพนธ์ 115 บท ทุกบทอ่านเข้าใจง่าย และแม้สำนวนจะแตกต่างกันไปแต่เนื้อความยังคงอนุรักษ์ความเดิมไว้ และทรงขยายความเพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น ตอนท้ายมีความพิเศษ เนื่องจากพระองค์ทรงพระราชนิพนธ์เป็นโคลงกระทู้ ทรงเชิญชวนประชาชนให้ร่วมมือกันกระดมทุนจัดสร้างเรือรบพระร่วง เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระร่วงเจ้า และเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ พระราชนิพนธ์สุภาษิตพระร่วงเป็นสำนวนที่ค่อนข้างละเอียดมากกว่าสำนวนอื่นๆ แม้ทรงตัดทอนเนื้อหาไปบ้างก็ตาม

รายสุภาษิตตั้ง ต้นฉบับเป็นลายมือเขียนพบที่วัดลาด อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี จึงเรียกสุภาษิตพระร่วงฉบับนี้ว่า รายสุภาษิตตั้ง ฉบับวัดลาด อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี สำนวนในเรื่องใกล้เคียงกับ รายสุภาษิตพระร่วง ฉบับวัดเกาะมาก จะมีผิดเพี้ยนก็เป็นเพียงคำบางคำ ซึ่งสำนวนวัดเกาะจะใช้คำได้ไพเราะมากกว่า

กาพย์สุภาษิตพระร่วง ประพันธ์ด้วยกาพย์ยานี เป็นฉบับวัดเกาะเช่นเดียวกัน มีชื่อเรียกอีกชื่อว่า “สุภาษิตพระร่วงคัมภีร์หนึ่ง” อัมภา พึ่งเกตุ แสดงความเห็นว่สำนวนนี้ใช้คำได้ไพเราะ ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง แต่สันนิษฐานว่าน่าจะแต่งในสมัยรัตนโกสินทร์ เนื้อหาสาระหลักๆ เป็นคำสอนและคำแนะนำแต่จะผิดแผกไปบ้างก็ในรายละเอียด

จากการศึกษาสุภาษิตพระร่วงที่ปรากฏในหนังสือเรียนหรือหนังสืออ่านเสริมพบว่า เอกรัตน อุดมพร สิทธิา พินิจภูวดล และเครือวัลย์ โกมุตแดง กล่าวถึงลักษณะคำประพันธ์สำนวนที่ปรากฏในหนังสือเรียนไว้ว่าแต่งเป็นรายสุภาพ จบด้วยโคลงสองสุภาพ คือ วรรคหนึ่งๆ กำหนดมี 5 คำต่อ 1 บทต้องมี 5 วรรคขึ้นไป คำสุดท้ายของวรรคหน้า ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 1, 2 หรือ 3 ของวรรคต่อไป เว้นแต่ 2 คำสุดท้ายดังต่อไปนี้

เชื่อมต่อกับโครงสองสุภาพ ร่ายสุภาพจะจบลงด้วยโคลงสองสุภาพ ซึ่งมีลักษณะข้อบังคับ ดังนี้

สุภาชิตพระร่วง วรรคหนึ่งๆ มีจำนวนคำตั้งแต่ 4-7 คำ แต่ส่วนใหญ่จะมีวรรค
ละ 5 คำ การส่งสัมผัส คือ คำสุดท้ายของวรรคหน้าส่งสัมผัสไปยังคำที่ 1, 2 หรือที่ 3
บางครั้งอาจถึงคำที่ 4 หรือ 5 (ในกรณีที่คำประพันธ์วรรคนั้นๆ มีเกินกว่า 5 คำ) เช่น

อย่าปลุกผีกลางคลอง	อย่า ปอง เรียนอาจารย์
พ ล้นฉิบหายวายม้วย	อย่ายลเยี่ยง ถั่ว แตกมิติด
จงยลเยี่ยง สัณ ฑู ธิ์ แตกมิเสีย	ลูก เ นียอย่าวางใจ
ภายในอย่า นำ ออก	ภายนอกอย่า นำ เข้า

สุภาจิตพระร่วงแต่งเป็นรายสุภาพไปโดยตลอด แล้วจบลงด้วยโคลงสองสุภาพ

อย่ารักเดือนกว่าตะวัน	สบสิ่งสรรพโอวาท
ผู้เป็นปราชญ์พึงสดับ	ตริบทริตรองปฏิบัติ
โดยอรรธอันถ่องถ้วน	แถลงเลศเหตุเลือกถ้วน
เลิศอ้างทางธรรม แลนา	

(Kittiphumchai; 1975)

ตามประชุมจารึกวัดพระเชตุพนฯ มีโคลงกระทู้ลงท้ายในตอนจบด้วย คือ

บัน	เจ็ดจำแนกแจ้ง	พิศดาร ความเอย
ทิต	ยุบลบรรหาร	เหตุไว้
พระ	ปิ่นนครสถาน	อุดรสุข ไทยนา
ร่วง	ราชนามนี้ได้	กล่าวถ้อยคำสอน

(Kittiphumchai; 1975)

นอกจากสำนวนทั้ง 6 สำนวนตามที่กล่าวมา ยังมีนักวิชาการนำสำนวนต่าง ๆ มาเปรียบเทียบเพื่อศึกษาลักษณะความเหมือนและต่างของสุภาษิตพระร่วงแต่ละสำนวน ดังที่ Chosita Manisai (2013, p.98) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโคลงประดิษฐ์พระร่วง กับ ร่ายสุภาษิตพระร่วงฉบับวัดเกาะซึ่งวรรณกรรม 2 เรื่องนี้มีการสื่อความหมายกันและมีลักษณะเป็นวรรณกรรมคู่ขนาน ผลการศึกษาพบว่า โคลงประดิษฐ์พระร่วงมักตีความในร่ายสุภาษิตพระร่วงสอดคล้องกับโลกนิติ เช่น

ร่าย สุ ภา ษิต พระร่วง	โคลงประดิษฐ์พระร่วง	โลกนิติ
คบบุณนางอย่า โหด	คัลขุนบุนถ้อยแท้อย่าปอง หมายความว่า ให้นอบ น้อมต่อขุนนาง อย่าแสดง กิริยาหยาบช้า	ผจญคนมีศักดิ์ด้วย หมอบกราบ

จากประเด็นที่ว่าโคลงประดิษฐ์พระร่วงแต่งขึ้นเพื่อขยายความร่ายสุภาษิตพระร่วงจึงแสดงให้เห็นว่าโคลงประดิษฐ์พระร่วงแต่งขึ้นภายหลัง เพราะลักษณะดังกล่าวมีความแปลกแยกจากแนวการเสนอคำสอนของร่ายสุภาษิตพระร่วงที่มีการกระจายประเด็นคำสอนเรื่องต่าง ๆ ทำนองสิ่งละอันพันละน้อยไม่มีการกระจุกตัวในประเด็นเดียวกัน โคลงประดิษฐ์พระร่วงใช้วิธีการเสนอเนื้อหาแบบเดียวกับร่ายสุภาษิตพระร่วง

คือ เสนอเนื้อหาแบบหนึ่งประเด็นต่อบทหรือวรรค มีผลให้โคลงหลายบทในประดิษฐ์พระร่วงบรรจุประเด็นคำสอนที่ไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน

โคลงประดิษฐ์พระร่วงมีความใกล้เคียงกับร่ายสุภาสิตพระร่วงในลักษณะเป็นวรรณกรรมคู่ขนาน คือขนานความกันไป แตกต่างกันเพียงรูปแบบร้อยกรองที่ใช้ คือ ร่ายสุภาสิตพระร่วง แต่งเป็นร่ายโบราณ ส่วนโคลงประดิษฐ์พระร่วงแต่งโดยใช้โคลงสี่สุภาพ ประเด็นด้านเนื้อหาแทบไม่มีความแตกต่างกัน คือ มีเนื้อหา การลำดับเนื้อหา และแนวคิดการเสนอเนื้อหาที่ตรงกัน (เป็นประเด็นที่บรรจุในข้อความสั้น กระชับ) ทั้งวิธีการประพันธ์ยังคงเลียนคำเลียนความต่างกันวรรคต่อบาทอีกด้วย เช่น

ร่ายสุภาสิตพระร่วง	โคลงประดิษฐ์พระร่วง
อย่าคบมิตรคนพาล	อย่าคบประสบพาลให้ โทษร้ายเรือน แสง

Koetjaroen (1985) เทียบสุภาสิตพระร่วงคัมภีร์ 2 กับโคลงประดิษฐ์พระร่วงพบว่า โคลงประดิษฐ์พระร่วงพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ สื่อความจากสุภาสิตพระร่วงร่ายมาเป็นโคลงซึ่งสังคมในสมัยนั้นนิยมกัน ได้ทรงรักษาความเดิมไว้โดยให้คุณค่าเหมือนกับสุภาสิตพระร่วง คือให้คำสอนที่เป็นข้อปฏิบัติต่างๆ การรู้จักรักษาตัวรอด ความรอบคอบไม่ประมาท การรู้จักประกอบกิจการงาน การรักษาและจับจ่ายใช้สอยทรัพย์ที่หามาได้และการประพาสส่วนตัว เป็นการนำเอาคำสอนทางพระพุทธศาสนาในเรื่องความไม่ประมาท ความไม่เที่ยงแท้ของทุกสิ่งทุกอย่างที่เรียกว่าอนิจจังและความไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรมที่มากกระทบให้มีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ ยึดหลักเป็นเหตุเป็นผล

มีข้อสังเกตเกี่ยวกับโคลงประดิษฐ์พระร่วงที่เกี่ยวกับคำสอนในส่วนที่เน้นการปฏิบัติต่อองค์พระมหากษัตริย์ซึ่งปรากฏว่ามีคำสอนอยู่ในโคลงประดิษฐ์พระร่วง โคลงราชสวัสดิ์ โคลงราชานวัตร น่าจะมองได้ว่าพระองค์ทรงมุ่งที่จะให้สุภาสิตพระร่วงแพร่หลายและเกิดผลทางประพาสปฏิบัติในหมู่ข้าราชการบริพาร ตลอดถึงประชาชน โดย

อาศัยเอาวิธีการเอาหลักความไพเราะสละสลวยเข้าใจให้อยากอ่านเป็นแนวทางปลุกนำ
ความหมายของโคลงแต่ละโคลงเป็นเรื่องธรรมจรรยา เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทาง
วัฒนธรรม ส่วนความหมายของคำในโคลง นอกจากความหมายในวัฒนธรรมแล้วยังมี
ความหมายสัมผัสทำให้เกิดเป็นความงามเอกภาพอีกด้วย นอกจากนี้ Koetjaroen
(1985) ยังกล่าวถึงโครงสร้างของโคลงประดิษฐ์พระร่วง เริ่มต้นด้วยการบอกให้รู้ว่คำ
สอนที่กล่าวนี้เป็นคำสอนขององค์พระสัมมา สัมพุทธเจ้า

พระองค์พงศ์เผ่าสร้อย	สรรเพชรญ์
ภาคญาณสารแสงเสร็จ	สิ่งสิ้น
กล่าวกลอนสอนแสดง (เผด็จ)	ผดุงโลกย
ไพเราะเสนาะสนิหลิ้น	เลิศล้ำสกลไกร

จากนั้นดำเนินเรื่องตามสุภาษิตพระร่วงตั้งแต่โคลงที่ 2 - 51 ซึ่งต่างไปจากสุภาษิตพระ
ร่วงฉบับจารึกวัดพระเชตุพนฯ ที่เริ่มต้นด้วยบอกจุดมุ่งหมายที่แต่งทำนองว่าผู้พูดเป็นผู้
รวบรวมสุภาษิตกล่าวถึงพระร่วงเจ้าเมืองสุโขทัยซึ่งเป็นเจ้าของสุภาษิต เป็นผู้
พระราชทานสั่งสอนราษฎร ในตอนท้ายบทได้กล่าวเน้นว่าบทสุภาษิตทั้งหมดนี้เป็นของ
ดิงามผู้ฉลาดรอบรู้ทั้งหลายควรน้อมรับฟังด้วยความพิจารณา แล้วนำไปปฏิบัติจะ
บังเกิดผลดีขึ้นแก่ตนเอง ลงท้ายสรุปการยกย่องสรรเสริญผู้ปฏิบัติตามหลักคำสอนของ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า จะเป็นผู้ได้รับความสุขสงบทุกเมื่อ

แต่งไว้ให้โลกล้วน	สอนสัตว์
จงจำเริญเจริญสวัสดิ์	ค่าเช่า
เป็นเฉลิมเฉลิมภูมัต	ยมโลกย์
บรมครูชูปภาพเฝ้า	สุขชั้นอนันตคุณ

จุลภาคของเรื่องโคลงประดิษฐ์พระร่วงก็มีจุลภาคตรงกับสุภาษิตพระร่วงคัมภีร์
สอง หรือที่เรียกว่า ร่ายสุภาษิตพระร่วง คือตั้งแต่โคลงที่ 2 ถึง โคลงที่ 52 ดังที่ได้แสดง

การเปรียบเทียบไว้ ส่วนโคลงที่ 53 กล่าวถึงคำสอนของพระร่วงว่าเป็นผู้ทรงรอบรู้ในคำสอนของโลก ที่ช่วยชาวโลกที่เป็นประชาชนของพระองค์ได้เข้าใจในหลักคำสอน และนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสุขยิ่งขึ้น ส่วนโคลงที่ 54 กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของสุภาชิตพระร่วงเพื่อให้เป็นของคู่กับโคลงทั้งสาม สร้างคุณธรรมให้แก่โลกและเป็นความดีอยู่คู่โลกตลอดไป ส่วนฉบับที่เป็นกลอนหรือที่เรียกว่าประดิษฐ์นักปราชญ์ ได้นำคำสอนในสุภาชิตพระร่วงมาแปลแทรกเป็นกลอนไว้ว่า

หนึ่งท่านผู้ปราชญ์ประสาทสอน	ด้วยสุนทรพจน์สุปัญหา
ว่าไปเรือนท่านยาวนานสนทนา	ให้คิดกิจเคหาสถานตน
อย่านั่งชิตผู้พดณาเฒ่า	ท่านเล่าคติใดไซ้ช่องฉนวน
อย่าพลอยพลอดสอดแนมให้แปมปน	โอนสกันธกัมเคียรสดับความ

นอกจากจะนำโคลงประดิษฐ์พระร่วงและร้อยประดิษฐ์พระร่วงหรือ “พระร่วงคัมภีร์ 2” มาเปรียบเทียบ เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะร่วมและลักษณะที่แตกต่างกันของสุภาชิตพระร่วงทั้ง 2 สำนวนแล้ว Manisai (2013) ยังเสนอความรู้เกี่ยวกับสุภาชิตพระร่วงคำโคลง พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สามารถสรุปประเด็นจากการศึกษาได้ 7 ประเด็น คือ ที่มาของสุภาชิตพระร่วง ศิลปะด้านฉันทลักษณ์ จุดประสงค์ที่ทรงพระราชนิพนธ์ การนำเสนอเรื่อง การตีความที่น่าสนใจของสุภาชิตพระร่วง และวรรณกรรมคำโคลง มี 3 เรื่อง

ที่มาของสุภาชิตพระร่วงคำโคลง

การศึกษาประเด็นที่เกี่ยวกับที่มาของสุภาชิตคำโคลงมีข้อมูลสอดคล้องกับการศึกษาของ Manisai (2008) ที่เคยเขียนบทความขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2551 เกี่ยวกับการ “สุภาชิตบัณฑิต (ประดิษฐ์) พระร่วง” กล่าวว่าสุภาชิตพระร่วงคำโคลงเป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งคัดมาจากต้นฉบับร้อยสุภาชิตพระร่วง สำนวนเดียวกับที่สำนักวรรณกรรมและนักประวัติศาสตร์ค้นพบ ภายหลัง

หอสมุดแห่งชาติต้นฉบับรายสำนวนนี้มีถ้อยคำทั้งหมดตรงกับ รายสุภาชีวิตพระร่วง ฉบับวัดเกาะ ซึ่งมีค่าและความตรงกับโคลงประดิษฐ์พระร่วง สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เข้าใจว่าฉบับวัดเกาะนี้จะเป็นฉบับสำนวนแม่บทของ “รายสุภาชีวิตพระร่วง” ฉบับอื่นๆ

ศิลปะด้านฉันทลักษณ์ของสุภาชีวิตพระร่วงคำโคลง

พระราชนิพนธ์ สุภาชีวิตพระร่วงคำโคลง เสนอในรูปแบบโคลงสี่สุภาพ ลีลาเรียบง่าย ส่วนมากเป็นโคลงเกลี้ยง ๆ เนื่องจากมุ่งเน้นเนื้อความเป็นสำคัญ บางแห่งได้ทรงเพิ่มศิลปะด้านฉันทลักษณ์ด้วยการยักเยื้องสัมผัสเป็นแบบจิตวาทณที การเล่นกลบท ตลอดจนการเล่นกระทุ้งซึ่งทำให้เนื้อความต่อนั้น โดดเด่นและบ่งชี้ถึงความสำคัญของสารที่ต้องการสื่อ โคลงจิตวาทณที คือ โคลงที่ย้ายตำแหน่งคำสัมผัสท้ายวรรคหน้าบาทที่ 2 มาเป็นคำที่ 4 เช่น

การภายในอย่าได้	นำออก
ความลับอย่าบอกคน	นอกบ้าน
ส่วนการกิจภายนอก	เคื่องชุ่น
อย่านำมาให้สร้าน	ส่อซ่อนรอนระอา

จุดประสงค์ที่ทรงพระราชนิพนธ์สุภาชีวิตพระร่วงคำโคลง

สุภาชีวิตพระร่วงคำโคลงแต่งขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็น “โคลงขยาย” สุภาชีวิตพระร่วง ฉบับอื่น ให้มีความชัดเจนขึ้น เช่น

สิ่งใดใจรู้สึก	ว่าผิด
แต่อยากจะแผลงฤทธิ์	อวดรู้
จะแปลงทุจริต	เป็นชอบ ไฉนนอ
เท็จจะมาขึ้นสู้	สัตย์แท้จริงไฉน

การนำเสนอเรื่องของสุภาชีวิตพระร่วงคำโคลง

โคลงขยายสุภาพิตพระร่วง ทั้งหมดเสนอความไปตามลำดับวรรครายที่ใช้เป็น
 ต้นฉบับ วิธีขยายความแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้
รูปแบบที่หนึ่ง โคลงประดิษฐ์พระร่วง และ สุภาพิตพระร่วงคำโคลงขยาย 1 วรรคราย
 ต่อ 1 บาท

ร่ายสุภาพิตพระร่วง	สุภาพิตพระร่วงคำโคลง
ให้รักตนกว่าทรัพย์ อย่าได้รับของข้า เหน็ดตาอย่าปาก เขาฝากก่อนจึงรับ	นิยมตนยิ่งด้วย สินทรัพย์ จงอย่ารับของข้า ช้อนไว้ อย่าออกปากแม้ถึงตา ตาอยู่ ก็ดี เขาฝากก่อนจึงให้ รับไว้โดย ดี

ขยาย 1 วรรครายต่อ 2 บาท

ร่ายสุภาพิตพระร่วง	สุภาพิตพระร่วงคำโคลง
หว่านพืชจะเอาผล เลี้ยงคนจะกินแรง	คนเราหว่านพืชไร่ หวังผล ถึงยากลำบากทน ยากได้ ส่วนการที่เลี้ยงคน อนุเคราะห์ หวังจะเอาแรงไว้ เพื่อใช้การงาน

รูปแบบที่สอง ขยาย 1 วรรคราย / 1 โคลง

ร่ายสุภาพิตพระร่วง	สุภาพิตพระร่วงคำโคลง
มีสินอย่าอวดมั่ง	มีสินอย่าอวดหมั่ง หนักหนา เยียมิตรฤศยา เคียดแค้น อีกอวดมั่งมีพา มิตรเปื้อน พ่อเอย ถึงมันประพฤติแมน อย่างผู้ไม่มี

การตีความที่น่าสนใจในสุภาสิตพระร่วงคำโคลง

คำสอนในสุภาสิตพระร่วงบางวรรคก็เข้าใจได้โดยตรง เช่น เมื่อน้อยให้เรียนวิชา ให้หาสินเมื่อใหญ่ อย่าไผ่เอาทรัพย์ท่าน ปลุกไมตรีอย่ารู้ร้าง สร้างกุศลอย่ารู้โรย เป็นต้น แต่บางวรรคผูกไว้เป็นคำเทียบ มิได้มีความหมายตามตัว เช่น

“อย่าเลียงมอดกัดไม้ ทรงตีความไว้ว่า คืออย่าคบคนลิ้น เล่ห์ล้วนยวนใจ ทั้งนี้ทรงเห็นว่า คนที่มีเล่ห์ลิ้นวาจาเป็นพวกบ่อนทำลาย”

“อย่าถือหอกคันมอด ทรงอธิบายและทรงตีความว่า หอกที่ด้ามมีมอดกัน พรุนไม่ควรนำมาใช้เพราะเมื่อเกิดเหตุจำเป็นย่อมไร้ประโยชน์ เปรียบเหมือนการคบมิตรชั่ว ยามลำบากพึ่งพาไม่ได้”

วรรณกรรมคำโคลง มี 3 เรื่อง

สุภาสิตพระร่วงเป็นวรรณกรรมคำโคลงที่แต่งขยายความ สุภาสิตพระร่วง ถึง 3 เรื่อง แต่ก็ไม่ได้เหมือนกันทีเดียว เพราะขยายความจาก “สุภาสิต” คนละฉบับ โคลงประดิษฐ์พระร่วง ขยายความจากร่ายสุภาสิตพระร่วง ฉบับเดียวกับที่โรงพิมพ์วัดเกาะจัดพิมพ์ โคลงสุภาสิตพระร่วงขยายความจากร่ายสุภาสิตพระร่วง ฉบับจารึกวัดพระเชตุพนฯ และสุภาสิตพระร่วงคำโคลงขยายความจากร่ายสุภาสิตพระร่วง ฉบับสำนักวรรณกรรม

เมื่อพิจารณาโคลงขยายความสุภาสิตพระร่วงทั้ง 3 เรื่อง พบว่า สุภาสิตพระร่วงคำโคลงพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นที่นิยมอย่างมาก เพราะไม่เพียงแต่เป็นวรรณกรรม อันเนื่องมาจากสุภาสิตพระร่วงเรื่องล่าสุด แต่เป็นเครื่องยืนยันความเป็นอมตะของวรรณกรรมสุภาสิตสมัยสุโขทัยที่ดำรงมาจนถึงยุคสมัยใหม่ หากแต่ยังมีน้ำหนัก เนื้อหาที่อาจทำให้พิจารณาได้ว่า ทรงพระราชนิพนธ์สุภาสิตคำโคลงเป็นที่ระลึกสำหรับเรือรบหลวงลำแรกของไทยที่ซื้อด้วยเงินบริจาคของประชาชนในชาติ และที่น่าสนใจอย่างยิ่งคือเป็นพระราชนิพนธ์ที่ทรงนำเรื่องพระร่วงมา

ใช้ปลูกฝังแนวคิดชาตินิยมได้อย่างแนบคาย Manisai (2013) กล่าวว่าสุภาษิตพระร่วงเป็นวรรณกรรมคำโคลงที่แต่งขยายความ สุภาษิตพระร่วงถึง 3 เรื่องจึงสอดคล้องกับที่ Koetjaroen (1985) กล่าวว่า สุภาษิตพระร่วงที่แปลงเป็นโคลงมี 3 ส่วน คือ สุภาษิตพระร่วงคำโคลงฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นโคลงสี่สุภาพ มี 115 บท ฉบับกาพย์ห่อโคลงสุภาษิต พระร่วง นายชะลอ ปทุมมานนท์ เขียนเมื่อ 2511-2512 โคลงทั้งสองฉบับนี้แปลงมาจากต้นฉบับที่จารึกวัดพระเชตุพนฯ ฉบับที่สามเรียกว่า โคลงประดิษฐ์พระร่วง เป็นพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ซึ่งทรงแปลงจากสุภาษิตพระร่วงฉบับร้อยคำมกรีสอง

สุภาษิตพระร่วงมีหลากหลายสำนวน หากพิจารณาให้อ่องแท้พบว่าแต่ละสำนวนล้วนมีลักษณะคำสอนไม่ต่างกัน หากต่างกันบ้างคงจะเป็นเรื่องฉันทลักษณ์และสำนวนภาษาที่มีการคัดลอกทกล่นหรือผิดเพี้ยนไปตามกาลเวลา สุภาษิตพระร่วงแต่เดิมมีลักษณะคำประพันธ์เป็นร้อย ถ้อยคำสั้นๆ กระชับไม่เยิ่นเย้อหรือลากความ ต่อมาจึงมีการเปลี่ยนลักษณะคำประพันธ์เสียใหม่เพื่ออธิบายความเพิ่มจากเดิมจึงมีการแต่งเป็นโคลงหรือกาพย์ขึ้นใช้อธิบายความหมายของคำสอนดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าการเลือกลักษณะคำประพันธ์ให้เหมาะตามวัตถุประสงค์ในการแต่งเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ในการแต่งบทประพันธ์สังเกตได้อย่างชัดเจนจากตัวอย่างด้านล่าง

รายสุภาษิตพระร่วง	สุภาษิตพระร่วงคำโคลง
มีสินอย่าอวดมั่ง	มีสินอย่าอวดมั่ง หนักหนา
	เยียมิตรฤศยา เคียดแค้น
	อีกอวดมั่งมีพา มิตรเบื่อ พ่อเอย
	ถึงมันประพฤติแมน อย่างผู้ไปมี

ฉะนั้นจึงไม่แปลกที่สุภาษิตพระร่วงจะมีหลายสำนวน เพราะสำนวนที่แต่งหลังสำนวนแรกๆ ย่อมมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายคำสอนเพิ่มเติมจากสำนวนแรกทั้งสิ้น

ความสัมพันธ์สุภาชิตพระร่วงกับวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ และภาพสะท้อนพระพุทธรศาสนาสมัยสุโขทัย

Komutdaeng (1996) และ Phinitphuwadon (1982) กล่าวว่า สุภาชิตพระร่วงมีปรากฏในวรรณคดีหลายๆ เรื่อง ด้วยเหตุผลเป็นไปตามที่ เครือวัลย์ โกมุตแดง กล่าวว่า เหตุเพราะสุภาชิตพระร่วงเป็นหลักที่ปฏิบัติได้ เป็นความจริงที่ไม่เปลี่ยนแปลง ข้อความคำสอนสั้นกะทัดรัดจึงจับใจความและจำได้ง่าย กวีในสมัยต่อมามักจะกล่าวถึงคำสอนในสุภาชิตพระร่วงในงานของตนเอง เช่น

ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก

สุภาชิตพระร่วง	ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก
เข้าเถื่อนอย่าลืมพรา	เข้าเถื่อนอย่าลืมพรา ได้หน้าเจ้าลืมหลัง ไม่เหลียวกลับ

โคลงโลกนิติ

สุภาชิตพระร่วง	ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก
สุวานขบอย่าขบตอบ	หมาใดตัวร้ายขบ บาบา อย่าขบตอบต่อหมา อย่าชี้

เพลงยาวถวายโอวาท

สุภาชิตพระร่วง	ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก
ผิจะจับจับจงมัน	จับให้มันคั่นหมายให้วายวอด
ผิจะคั่นคั่นให้ตาย	ช่วยให้รอดรักชิดพิสมัย
ผิจะหมายหมายจงแท้	ตัดให้ขาดปรารถนาหาสิ่งใด
ผิจะแก้แก้จงกระจ่าง	เพียรจงได้ดังประสงค์ที่ตรงดี

ขุนช้างขุนแผน

สุภาจิตพระร่วง	ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก
อย่าตีปลาหน้าไซ	ถ้าผิวเมตตามาปกป้อง วันทองถ้าใครจะทำได้ เจ้าลอยซอนเอาปลาที่หน้าไซ เพราะใจของเจ้าไม่เมตตา

ลิลิตพระลอ

สุภาจิตพระร่วง	ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก
ผิจะจับจับจมนั้น ผิจะคั่นคั่นจงบตาย	ที่จะกันกันจมนั้น ที่จะคั่นคั่นจงบเป็นกล

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคำสอนที่ปรากฏในสุภาจิตพระร่วงมีอิทธิพลอย่างมาก เนื่องจากวรรณคดีรุ่นหลังมักนำหลักคำสอนไปใช้เพื่อประกอบเรื่องราวในการสั่งสอนต่างๆ ดังที่ Sumhiram (2004) ศึกษาศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงและสุภาจิตพระร่วงแสดงให้เห็นชัดเจนว่าพระพุทธศาสนาในสมัยสุโขทัยเจริญรุ่งเรืองมาก พระสงฆ์มีความรู้แตกฉานในพระไตรปิฎกและมีกฎวัตรปฏิบัติที่น่าศรัทธาเลื่อมใส เพราะกษัตริย์ในสมัยสุโขทัยทรงอุปถัมภ์และทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ทรงปกครองบ้านเมืองโดยธรรม ทรงเป็นครูอบรมสั่งสอนประชาชนให้มีความรู้คู่คุณธรรม ให้รู้จักบาป-บุญ คุณ-โทษ ประโยชน์-มิใช่ประโยชน์ ธรรม-อธรรม เป็นต้น และทรงเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน และชาวสุโขทัยก็เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี มีความเลื่อมใสศรัทธาและปฏิบัติตามคำสอนในพระพุทธศาสนา เช่น มีการทำบุญให้ทาน รักษาศีล ฟังธรรมเป็นนิจ และยังสามารถประยุกต์หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาให้เข้ากับชีวิตประจำวันได้อย่างดี ดังคำสอนในสุภาจิตพระร่วง ซึ่งเป็นคำสอนที่ส่งเสริมศีลธรรม ปลุกฝังคุณธรรมและ

จริยธรรมแก่ทุกคน ด้วยเหตุที่วิถีชีวิตของชาวสุโขทัยเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาหลายอย่างจึงได้สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน สุภาชิตพระร่วงเป็นโอวาทหรือสุภาชิตที่เสริมสร้างศีลธรรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ประชาชนพลเมือง เช่น สอนให้เป็นลูกกตัญญูทวดที่ต่อบิดามารดา สอนให้เป็นศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์ สอนให้เป็นเพื่อนที่ดี (เพื่อนแท้) ของมิตรสหาย สอนให้เป็นพี่น้องที่ดีของวงศ์ญาติ สอนให้เป็นเจ้านายที่ดีของบ่าวไพร่ สอนให้เป็นผู้น้อยที่มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ สอนให้เป็นพ่อและสามีที่ดีของบุตรภรรยาและสอนให้เป็นพลเมืองที่ดีของพระราชา (พ่อขุน)

นอกจากสุภาชิตพระร่วงจะสะท้อนสังคมในสมัยสุโขทัยแล้วยังสะท้อนวัฒนธรรมในช่วงสมัยนั้นให้ได้ศึกษาอีกด้วย ดังที่ Sathittanon (1977) ศึกษาวิเคราะห์สุภาชิตพระร่วงในแง่วัฒนธรรมพบว่าวัฒนธรรมที่ปรากฏในสุภาชิตพระร่วงเป็นวัฒนธรรมทางจิตใจทั้งสิ้น และส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับค่านิยมซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับพระพุทธศาสนามากจนเห็นได้ชัด โดยเฉพาะหมวดคำสอนที่เกี่ยวกับความประพฤติ ซึ่งมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงบ้างเพียงส่วนน้อยทั้งส่วนย่อยและมนต์-ทัศน์ เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในสังคมและการศึกษาอบรมที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบไปจากเดิม นอกจากนี้ยังพบว่า สุภาชิตพระร่วงนั้นเป็นสุภาชิตที่ส่งเสริมความรู้คู่คุณธรรมเป็นการประยุกต์หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน ดังที่ Somwong (2008) ศึกษาการประยุกต์หลักคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนสำหรับบุคคลและสังคม พบว่า การประยุกต์และบูรณาการสุภาชิตจากวรรณกรรมคำสอนของไทยสำหรับบุคคลและสังคมสามารถแยกเป็น 2 ลักษณะ คือ มีลักษณะการจำแนกขอบข่ายของคำสอนตามลักษณะเนื้อหา บุคคล ครอบคลุมความรู้สึนึกคิด และชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชนทุกกลุ่ม เช่น สอนผู้รู้ สอนคนมีปัญหา สอนคนดีคนพาล สอนคบหาสมาคม สอนคนพาลมิตรแท้ สตรี ผู้ปกครอง นักบวช โดยเนื้อหาคำสอนคล้ายๆ กันระหว่างอินเดียกับไทย และลักษณะที่สอง คือ การประยุกต์และบูรณาการสุภาชิตจากวรรณกรรมคำสอนของไทยสำหรับบุคคลและสังคมต้องการให้เด็กเป็นคนดีของสังคม เติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า วัยเด็กจะต้องใฝ่รู้ใฝ่เรียนหาวิชาความรู้มาเพื่อใช้ประกอบอาชีพในอนาคตเป็นคนดีที่มีความกตัญญูทวดที่

เชื้อฟิงผู้ใหญ่ มีกริยามารยาทที่ตึนอบน้อมถ่อมตนมีสัสมาคารวะและเป็นผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตน หากเป็นผู้ชายสังคมคาดหวังให้เป็นคนที่เข้มแข็ง เป็นผู้นำของสังคม ชุมชน และครอบครัว มีความกล้าหาญและเป็นที่พึ่งของผู้หญิงได้

สุภาชิตพระร่วงจึงเปรียบเสมือนกรอบในการดำเนินชีวิตที่กวีในสมัยนั้นได้จำลองเส้นทางให้ประชาชนชาวไทยได้เดินตามกรอบอันเป็นแสงส่องทางในการดำเนินชีวิตมุ่งสู่สิ่งที่ดีกว่า จากประเด็นที่มีอาจหาข้อสรุปอย่างเป็นเอกฉันท์ได้เกี่ยวกับผู้แต่งสุภาชิตพระร่วงก็มีถือเป็นอุปสรรคใดๆ ในการปฏิบัติตามหลักคำสอน เนื่องจากสุภาชิตพระร่วงจัดเป็นวรรณกรรมคำสอนที่มุ่งสั่งสอนให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการใช้ชีวิตอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด สอนให้รู้จักวางตัววางตนต่อตนเองและผู้อื่น รวมถึงสังคมและประเทศชาติ อันจะเห็นได้จากคำสอนของสุภาชิตพระร่วงที่ปรากฏอยู่ในวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวมา รวมถึงการประยุกต์ใช้หลักคำสอนต่าง ๆ ในการสั่งสอนเด็กและเยาวชนในปัจจุบันจึงอาจกล่าวได้ว่าคำสอนของสุภาชิตพระร่วงเป็นหลักคำสอนที่มีคุณค่าเหนือกาลเวลา หลักคำสอนที่ปรากฏจึงเปรียบเสมือนเครื่องบ่มเพาะจิตใจมนุษย์ให้ซึมซับจนเกิดความตระหนักรู้อันนำไปสู่ความศรัทธาที่สามารถปฏิบัติตามโดยมิต้องบังคับให้กระทำตาม

บทสรุป

วรรณกรรมคำสอนเป็นวรรณกรรมที่คุณค่า เปรียบเสมือนแนวปฏิบัติของสมาชิกในสังคมให้ถูกต้องตามทำนองครองธรรมของสังคมไทย คำสอนที่ปรากฏในสุภาชิตพระร่วงถือเป็นคำสอน ที่มีลายลักษณ์อักษรในยุคแรกๆ ของไทย และเป็นแบบแผนให้คนในสังคมยุคหลังได้ประพฤติปฏิบัติตาม จากการศึกษาพบว่า คำสอนในสุภาชิตพระร่วงนั้นมีปรากฏในหนังสือวรรณกรรมทักษิณ วรรณกรรมคัตสร เล่มที่ 12 อีกด้วย Phetkaew (2011) กล่าวถึงวรรณกรรมทักษิณไว้ในบทความวรรณกรรมทักษิณ หลักฐานสำคัญของภาคใต้ที่ท้าทายการศึกษาว่า วรรณกรรมทักษิณเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ซึ่งมีเนื้อหาสาระครอบคลุมอย่างกว้างขวาง ผู้เขียนพบว่า สาระคำสอนของสุภาชิตพระร่วงในประเด็นต่างๆ เช่น หลักคำสอนที่เกี่ยวกับวิชา

ความรู้ การคบหรือผูกมิตร การปฏิบัติตนต่อบุคคลประเภทต่างๆ การรู้จักรักษาเอาตัวรอด หรือเป็นการสอนให้มีความรอบคอบ เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้มีปรากฏในวรรณกรรมคำสอนท้องถิ่นใต้ เรื่อง สุภาชิตร้อยแปด คำกลอนสอนใจ สุภาชิตคำกาพย์ ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภูเก็ต 1 และ 2 สุภาชิตสอนหญิงคำกาพย์ และภาชิตลงสอนหลานคำกาพย์ ทั้งสิ้น แสดงให้เห็นว่าคำสอนที่ปรากฏในสังคมไทยเป็นหลักคำสอนที่มีลักษณะคล้ายกัน หากมีผู้สนใจสามารถนำ หลักคำสอนในสมัยสุโขทัยเปรียบเทียบกับหลักคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นใต้ก็จะเกิดประโยชน์ต่อการศึกษาอย่างยิ่ง

References

- Phuengket, A. (2006). *Prachumsuphasitphraruang. Sanphasathai. 5(4)*, 69-80.
- Somwong, B. (2008).
*Kanprayuklaeburanakansuphasitchakwannakamkhamson
 khongthaisamrapbukkhoneangkhom.*
- Parinyapratichadutsadibandit. Mahawithayalai mahasarakham.
- Krasaesin, C. (1960). *Kawiwohanlaeboranchadi*. Krungthep : Kaona.
- Manisai, C. (2008). Suphasitbandit (Pradit) Phraruang.
Ratchabandittayasathan. 33(3).
- Manisai, C. (2013). Suphasitbandit (pradit) pharuang.
Ratchabandittayasathan. 38(1).
- Satawatin, C. (1973). *Suphasitthai*. Krungthep: M.P.PH.
- Phetkaew, C. (2011). *Wannakamthaksin:*
Lakthansamkhanphakthaitthithathai kansueksa.
Ratchabandittayasathan. 36(4).
- Udomphon, E. (2001). *Wannakhadisamaisukhothai*. Krungthep:
 Phatthanakansueksa.

- Hosamuthaengchat. (1965). *Prachumsuphasitchabaphosamuthaengchat*.
Krungthep: Phanfaphitthaya.
- Kromsinlapakon. (1961). *Rueangphraruang Thiaomueangphraruang
laekhamplaecharuek sukhothai Suphasitphraruang
Traiphumpharuang Chabaphosamuthaengchat*. Krungthep:
Sinlapabannakhan.
- Kittiphumchai, K. (1975). *Khokhitsuphasitphraruang*. (Phimkhrangthi 19).
Krungthep: Thanakhankrungthep Chamkat.
- Komutdaeng, K. (1996). *Prawatwannakadi*. Krungthep: Mahawitthayalai
nakharintharawiro.
- Sakhawichasinlapasat, M. (1997). *Aekkasankanson
chutphatthanakanwannakhadithai* (Phimkhrangthi 3).
Mahawitthayalaisukhothaithammathirat.
- Laosunton, N. (1985). *Suphasitphraruang : Kansueksachoengprawat, nai
Suchin Wongthet,
PhoKhunramkhamhaengmaidaitaengsuphasitphraruang*.
Krungthep: Rongphimrueankaeokanphim.
- Phraworawetphisit. (1991). *Wannakhadithai*. Krungthep:
Khanaaksonsatchulalongkon mahawittayalai.
- Nanakhon, P. (1985). *Suphasitphraruang: Kansueksachoengprawat, nai
Suchin Wongthet,
PhoKhunramkhamhaengmaidaitaengsuphasitphraruang*.
Krungthep: Rongphimrueankaeokanphim.
- Sathittanon, R. (1977). *Wikhrosuphasitphraruangnaingawattanatom*.
Parinyaniphon Kansueksamahabandit.
Mahawitthayalaisinakharintharawiro.

Sumhiram, S. (2004).

Sarupraingangphonkanwichairueangphraphutthasatsana
kapwannakhadithaisamaisukhothai:

Sueksachaphokoranicharuekphokhunram

khamhanglaesuphasitphraruang, *Chopayom*. 15(1), 49-55.

Sinlapakon. (1961). *Rueangphraruang Thiaomueangphraruang
Laekhamplaecharuek sukhothai Suphasitphraruang
Traiphumpharuang Chabaphosamuthaengchat*. Krungthep :
Sinlapapannakha.

Phinitphuwadon, S. (1982). *Wannakamsukhothai*. Krungthep :
Thaiwatthanaphanit Chamkat.

Koetjaroen, S. (1985). Phraratchaniphonkhlongpraditphraruang, nai Suchin
Wong Thep,
PhoKhunramkhamhaengmaidaitaengsuphasitphraruang. (14-39).
Krungthep: Rongphimrueankaeokanphim.

Chaiyanon, U. (2006). *Suphasitphraruang*. Krungthep: Saengdao.